

Postoje veřejnosti k českému důchodovému systému a zabezpečení na stáří

Česká veřejnost je málo informována o fungování systému důchodového zabezpečení jako celku. Ještě menší přehled má o chystaných změnách důchodového zabezpečení.

Pokud jde o zabezpečení ve stáří, spoléhají se obyvatelé ČR v první řadě na státní základní důchodové pojištění. Státem vyplácený důchod by měl podle lidí tvořit více než dvě třetiny příjmů v důchodovém věku.

Zajišťování se na období důchodu vlastními silami se v české společnosti zatím dostatečně neprosadilo. Penzijní připojištění a životní pojištění využívají obyvatelé ČR spíše jako výhodnou formu spoření volných finančních prostředků.

Za závažné lze označit zjištění, že polovina populace ČR nepovažuje současný důchodový systém jako celek za spravedlivý. Naopak za pozitivní lze označit výrazně kladné vnímání práce institucí správy sociálního zabezpečení.

Firma Factum Invenio realizovala podle zadání Ministerstva práce a sociálních věcí ČR projekt „Zavedení pravidelného výzkumu veřejného mínění o českém důchodovém systému“. První vlna dotazování proběhla na přelomu roku 2005 a 2006. Výzkum se skládal ze 3 fází: Šetření pojištěnců (N=1060) – reprezentativní šetření veřejnosti, kvótní výběr podle věku, vzdělání, pohlaví, kraje a velikosti obce. Šetření OSVČ (N=498) – reprezentativní výzkum OSVČ, kteří mají samostatnou činnost jako hlavní, výběr podle odvětví podnikání, kraje a velikosti obce. Šetření zaměstnavatelů (N=508) – reprezentativní výzkum firem ve třech velikostních kategoriích podle počtu zaměstnanců a podle odvětví, kraje a velikosti obce.

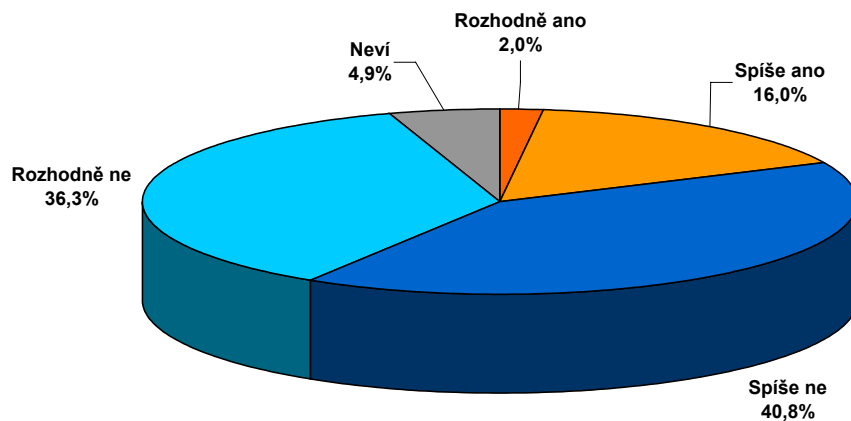
Nízká informovanost o chystaných změnách

O fungování stávajícího důchodového systému jako celku se obyvatelé ČR cítí být informováni nedostatečně. Rezervy v informovanosti pociťuje populace především v otázce připravovaných reforem důchodového systému. Obyvatelé ČR přitom jeví zájem zejména o základní obecné informace týkající se stanovení výše důchodu a zvyšování hranice odchodu do důchodu.

Také v případě systému penzijních fondů panuje určitý deficit obecné informovanosti o tom, jaké jsou vlastně možnosti klienta, jasné vysvětlení pravidel a celkový přehled o naspořených prostředcích.

Máte dostatek informací o chystaných změnách důchodového systému?

(pojištěnci, data v %, N=1060)

Jako nejhůře informovaná se v rámci šetření ukazuje z hlediska systému nejzranitelnější část populace – obyvatelé spíše s nižšími příjmy a s nižším vzděláním, pracující v manuálních profesích.

Zabezpečení na stáří a spoléhání na stát

Pokud jde o zabezpečení ve stáří, spoléhají se obyvatelé ČR v první řadě na státní základní důchodové pojištění. Účast v něm by měla být podle populace zachována také do budoucna. Státní pilíř je vnímán jako centrální a nenahraditelná součást důchodového systému. Stát je pro veřejnost garantem fungování důchodového systému i jeho případných reforem.

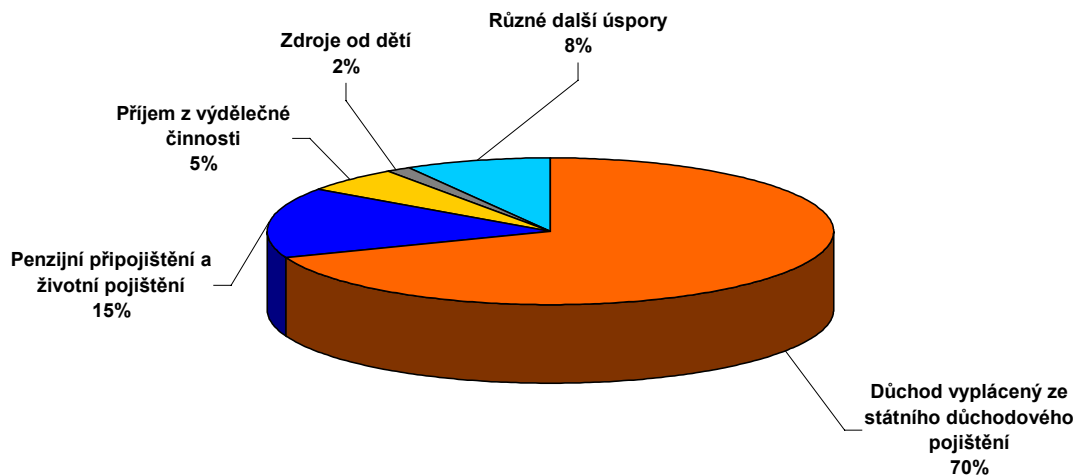
Zajišťování se na období důchodu vlastními silami se v české společnosti zatím dostatečně neprosadilo. Základní finanční nástroje tohoto soukromého zabezpečení – penzijní připojištění a životní pojištění – jsou využívány pouze částí populace (penzijní připojištění využívají dvě pětiny populace, životní pojištění pak jedna čtvrtina). Systém penzijních fondů nepovažuje významná část populace (59 %) za důvěryhodný. Pokud jde o zaměstnance, z výsledků šetření rovněž vyplývá, že řada z nich se penzijního připojištění, respektive životního pojištění, neúčastní, i přes možnost využít nabídky příspěvku zaměstnavatele.

Nadto jsou oba zmíněné finanční nástroje často využívány de facto jednoduše jako způsob relativně výhodného a bezpečného investování volných finančních prostředků, a to tou částí populace, která volnými zdroji disponuje. Lze tedy říci, že obě formy penzijní připojištění i životní pojištění obyvatelé ČR využívají bez ohledu na účel – jako formu investování a spoření pro, v daném okamžiku neurčitou, budoucí potřebu.

Z těchto základů vycházejí i představy veřejnosti o tom, jak by mělo vypadat složení důchodových příjmů. Celé dvě třetiny příjmů v důchodovém věku by měl podle populace ČR tvořit státem vyplácený důchod, pouze přibližně jedna šestina by měla pocházet z penzijního připojištění a životního pojištění, zbytek by měl sestávat z různých zdrojů – především z dalších úspor a z výdělečné činnosti. Na zdroje od dětí se v otázce finančního zabezpečení v důchodu obyvatelé ČR spoléhat nechťejí. Tato představa veřejnosti o ideální skladbě důchodových příjmů opět zřetelně ukazuje k silnému spoléhání se na státní pilíř důchodového systému.

Kolika procenty by se na zabezpečení ve stáří měl/o podílet:

(pojištěnci, data v %, N=1054)

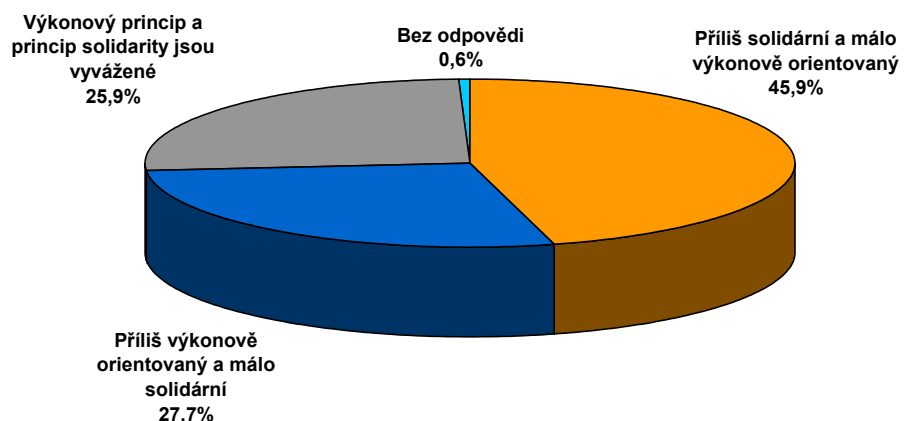
Vnímání spravedlnosti důchodového systému a institucí sociálního zabezpečení

Polovina populace ČR nepovažuje současný důchodový systém jako celek za spravedlivý. Zároveň v populaci zjevně neexistuje obecná shoda o ideální alternativní koncepci důchodového systému. Polovina obyvatel ČR považuje současný systém za příliš solidární, čtvrtina naopak za příliš výkonově orientovaný. Podle zbývajících čtvrtiny jsou princip solidarity a výkonový princip vyvážené. Nedostatečná legitimita systému je potenciální hrozbou tlaku veřejnosti na vyvážení se ze státního základního důchodového pojištění.

Naopak za pozitivní zjištění lze označit výrazně kladné vnímání institucí správy sociálního zabezpečení. Česká správa sociálního zabezpečení i okresní správy sociálního zabezpečení (OSSZ, PSSZ) jsou ze strany svých klientů vnímány velice pozitivně – ať už jde o klienty z řad firem, OSVČ či o běžnou populaci.

Současný důchodový systém považujete za...

(pojištěnci, data v %, N=1060)

Častěji považují systém za příliš solidární lidé s vysokoškolským vzděláním (59 %), OSVČ (58 %), pracující v nemanuálních profesích (56 %), lidé žijící ve velkých městech (55 %) a příznivci ODS (55 %).

Obecně lze říci, že obyvatelé ČR podporují zachování značného podílu státního pilíře na důchodovém systému. Tato nezastupitelná role státu by pak měla být podle většiny populace doplněna určitým posílením výkonového principu (skrze

možnost částečného vyvázání se či skrze zavedení pomyslných individuálních účtů).

Závěrečná zpráva z výzkumu ke stažení:

http://www.mpsv.cz/files/clanky/3065/verejne_mineni.pdf

Mgr. Vladimír Vokál – vedoucí oddělení styků s veřejností MPSV

Ministerstvo práce a sociálních věcí, Na Poříčním právu 1, 128 01 Praha 2

Mgr. Vladimír Vokál, vedoucí oddělení styků s veřejností MPSV, tel.: 602 365 118 e-mail:

vladimir.vokal@mpsv.cz,

www.mpsv.cz, www.noviny-mpsv.cz

Ministerstvo práce a sociálních věcí vzniklo v roce 1990. Do jeho kompetence spadá sociální politika (problematika zdravotně postižených, sociální služby, sociální dávky, rodinná politika apod.), sociální pojištění (důchody, nemocenské, apod.), oblast zaměstnanosti (trh práce, podpora zaměstnanosti, zahraniční zaměstnanost apod.), pracovněprávní legislativa, bezpečnost a ochrana zdraví při práci, rovnost žen a mužů, migrace a integrace cizinců, oblast čerpání finanční pomoci z ESF, atd. K 1. lednu 2005 činil počet systemizovaných pracovních míst v celém resortu práce a sociálních věcí 18 194. Mezi organizace, které MPSV metodicky řídí, patří úřady práce, Česká správa sociálního zabezpečení, Státní úřad inspekce práce, inspektoráty práce, Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí. MPSV přímo spravuje pět ústavů sociální péče - DÚSP Tlaskov, ÚSP Zbůch, ÚSP Brno-Chrlice, ÚSP Brno-Královo Pole a ÚSP Hrabyně. Mezi příspěvkové organizace v resortu patří Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, Institut výchovy bezpečnosti práce a Výzkumný ústav bezpečnosti práce.

Informace o Factum Invenio:

Společnost Factum poskytuje své služby od roku 1991, kdy byla založena jako jedna z prvních soukromých agentur výzkumu trhu v bývalém Československu. Je známa díky dokonalé znalosti české společnosti a českého trhu. Mezinárodní zkušenosti získala zejména díky mnohaleté participaci na činnosti předního světového řetězce TNS, v němž působila jako Sofres-Factum a později TNS Factum. S téměř 50 kvalifikovanými zaměstnanci a tisícovkou vyškolených tazatelů se řadí mezi top 10 výzkumných agentur v České republice. Vedle klasického marketingového výzkumu nabízí Factum Invenio také konzultace a návrhy komplexních marketingových řešení.

Factum Invenio je členem ESOMAR (mezinárodní organizace sdružující odborníky v oblasti výzkumu trhu a veřejného mínění), členem české asociace SIMAR sdružující přední agentury marketingového výzkumu, členem České marketingové společnosti, Americké obchodní komory, Britské obchodní komory, Francouzsko-české obchodní komory a mezinárodní výzkumné skupiny Factum Group (www.factum-group.com). Pro zabezpečení maximální kvality služeb dodržuje při dotazování a zpracování údajů metodická pravidla a etické principy těchto organizací. Další informace naleznete na www.factum.cz.